
Nyttårsbetraktninger

FRA FORENINGEN

HARRY MARTIN SVABØ

Generalsekretær

Legers kliniske uavhengighet har vært et sentralt tema for Legeforeningens arbeid både nasjonalt og internasjonalt i lang tid. Dessverre må vi erkjenne at autonomien som forutsetning for profesjonell integritet er under press, men ikke bare utenfra.

Vi leger krever å kunne forholde oss til pasientene i pakt med de beste humanistiske tradisjoner, fornyet gjennom flere deklarasjoner fra World Medical Association, Verdens helseorganisasjon og Comité Permanent. I kraft av vår kompetanse og etikk krever vi videre å få gi den behandling som vi bedømmer som den riktige, muligheter og ressurser tatt i betraktning. I erkjennelse av at ressursene ikke er uendelige, godtar vi å prioritere og integrere hensynet til økonomi og utsikter til vellykket behandling i vårt beslutningsgrunnlag. Vi kan imidlertid ikke akseptere at behandling basert på medisinsk judisium settes til side av andre på grunn av rene økonomiske hensyn. Vi ønsker respekt for legerollen. Til den hører å kunne forskrive medisiner, både hvite og blå resepter, og attestere på pasientens vegne for sykdom og uførhet mv., og dermed utløse de rettslige og økonomiske vilkår som følger av samfunnets velferdsordninger.

Vi har motsatt oss alle forsøk på å forbeholde disse sidene ved legerollen for særlig sertifiserte leger. Tvert om skal samfunnet ved lovgivning garantere den autoriserte lege denne rollen. Vi krever tillit til at rollen forvaltes både til den enkeltes og fellesskapets beste.

Men tilliten er ikke like selvfølgelig lenger. I land som vi ellers finner sammenliknbare, er enkeltlegers beslutninger og erklæringer ikke uten videre gyldige, men underkastes overprøving fra andre leger og administrative instanser ansatt for nettopp det formål. Når vi fnyser av for eksempel HMO-kontrollen (Health Maintenance Organizations overprøving) av amerikanske leger og begrensningen av legerettigheter i flere andre land, bør vi imidlertid erkjenne problemene med lojalitetskonflikter og tillitsforhold også i den hjemlige legegjerning.

Med vår penn eller PC genererer vi betydelige samfunnsmessige kostnader – og det med en ikke ubetydelig vekstrate. Vår yrkesetiske kodeks vektlegger forpliktelsene overfor den individuelle pasient og kolleger/medarbeidere. Men den har også en regel om å ta tilbørlig hensyn til samfunnets økonomi, muligens mindre påaktet, men ikke desto mindre like viktig. Det tillitsforholdet vi anser som essensielt for legerollen, avhenger av at vi tar også denne forpliktelsen på alvor.

Dessuten må Den norske lægeforening ta det ubehag å gjøre opp med våre brodne kar. Den hippokratiske legeed med løfte om å leve og utøve legekunsten i renhet og fromhet klinger ikke naturlig lenger, men essensen av den er innebygd i etikkreglenes første paragraf og bør tas dødsens alvorlig. Den som er medlem av Legeforeningen, har forpliktet seg både på grunnleggende menneskerettigheter og på sannhet og rettferdighet i forhold til pasienter og samfunn.

Det såkalte profikutvalget avgav for drøyt et år siden en rapport til landsstyret. Utvalget så legenes profil som et produkt av Legeforeningens profil og den enkelte leges forhold til sine pasienter og mente bl.a. at Legeforeningen måtte bli bedre til å vise at legestanden har høy faglig og etisk kvalitet og at foreningen har aktverdige mål og hensikter bedømt etter en politisk/moralsk målestokk. Man kunne like gjerne se Legeforeningens profil som en refleks av enkeltmedlemmenes forhold til pasienter og samfunn. Sikkert er det at en eneste anklage om skattesnyteri, salg av uføretrygd eller annen trygdemisbruk er nok til å rive ned års profileringsinnsats.

Legeforeningen er ikke bare til for den faglige og moralske elite. Kollegial solidaritet tilsier også solidaritet og hjelp til den mindre vellykkede. Men grensen går ved åpenbar misbruk av legeautorisasjonen. Vi kan ikke eksistere som legeforening uten å trekke konsekvensene av brudd på de grunnleggende forutsetninger for fellesskapet i foreningen. Trygdeetaten bygger nå opp beredskap for å ta hånd om mistanker om trygdesvindler. Det burde ha vært unødvendig, i det minste i forhold til legene. Når det åpenbart ikke er slik, er det et signal om en svikt som til sjuende og sist vil ramme oss alle, og som kan svekke autonomien i legerollen hvis vi ikke tar de nødvendige krafttak. Personlig tror jeg at gjenopprettelse av den tillit vi må ha som profesjon, fordrer fornyelse av den kollegiale justis som Legeforeningen en gang var kjent og anerkjent for. Medisinsk praksis og yrkesutøvelse må kontinuerlig dokumentere oppfyllelse av legeansvaret både i forhold til kravet om kostnadseffektivitet i behandlingsvirksomheten og orden i forhold til samfunnsorganene – og det på en måte som gir tilstrekkelig innsyn og dermed tillit for omverdenen.

Godt nytt år!

Publisert: 10. januar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.